

БЕЛАРУСКИ ШЛЯХ

Адрес рэдакцыі і адміністрацыі:
Серпухуская вул. д. № 12

Рэдакцыйны адрэс: ад 1 да 2 гадз.
насьля паводкі.
Адміністрацыя: архів ад 10 да 2 гадз.
У вечары ад 5 да 6 гадз.

Рэдакцыйны адрэс: за сабой архів на
правуць персыльные рукапіцы і ві
респонденцыі.

Цана
асобн. нум. 15 к.

Паднікік з ластаўкай да 1 мін.
на 1 месяц 3 рублі.

Цана т'вестак:
за верш пагоды на 1-й стран. 1 руб.
на зношнік 50 кап.

Штодзенная грамадзка-палітычна газэта.

№ 30.

Менск. Субота 27 красавіка 1918 г.

Год I

Менск 27 гг.

Пасыль паводкі.

Пусьцее Менск... С кожным днем усе радзей і радзей бачыш на вулішы расійскую салдацкую шынэлю. Ні так б'е у вуши і варшауская вымова крулевяку, што саусім нідауна была заліла наше место. Чатыры гады ужо, як апанаўала Менск гэтая хвала рожных народау і скавала ад съвету дзеннага спраконечных жыхаро беларускага Менску. З Москвы вайсковыя, з Варшавы ўцекачы Адных і другіх аб'еднау у сабе Земсаю і безканечныя таварысты помачы, сабе помачы і г. і. У фанэрных бараках злучыліся людзі дзівух варожых культурау—маскоўскай і польскай. Адзеуши франц, чырвоныя кръзы і ногрэмму, альбо «ожэлэк» яны дужа добра устроіваліся на пажыву калі сусъветнага торжышча, што адбывалося на беларускай зямлі.

Трэба прауду казаць, зарабілі і менчукі на гэтых саюзах і саюзіках і зарабілі ні кепска. Горад вырас адразу бэзмала у трае. Паадчынялося, ні глядзі на ваенны час, гэстолкі крамау, предпрыемства, колькі было перад вайною. Але... Але дзякую Богу, што гэто мінуло. З вялікай прыемнасцю углядаюцца менчукі на поўнія да верху цягнікі, што вывозяць ад нас чужынцу,—туды адкуль яны прыехалі. І патроху, аглядаючыся, вылазіць с пад фанэрных абломакау, с пад зашытынных кальоруа староя праудзіва беларускае абліччо Менску.—Гэтак пасыль паводкі, як вада вернецца у старые берагі с падпастаушага на залітай уперад сенажаш бруду вылазіць патроху сувежая зяленінка травіца. На памяць аб паводзі многа ішчэ застаецца усякага ламата, гнілога сітніку і балотнай травы. Але прыдзе гаспадар з жалезнімі грабелькамі, чысьценка зграбе усе у кучу, высушыць, а пасыль спаціц—і попел разсеіць па сенажакі.

Шмат і у нас застаецца пакуль што памятак гэтай паводкі. Русіфікаты з земсаку захапілі у свае руکі самауправы і асадліва заняты «пра-светай» беларускага народу. Сваіх пазыцыяў у школі яны ні за што ні хоцуть здаваць. Дык і можа быць іначай? Яны цяпер амаль што ні «собиратели земли русской». Хто-ж апрача іх зможа аднавіць тэяланцугі, якімі прыкула Москва да сябе «Западны

край?» Хто будзе бараніць славуны традыцыі Мяруаева, Шміга і Замыслоўскага, съерагчы рубяжы «всёй Россіі?»

— Яны, загадчыкі лазняу і пральняу, уселякіе «затыніе» і звычайнія земгусары. Ты, што у пачатку вайны у залатых пагонах наслі часам патрэты і крычалі «ура», у рэвалюцыйні паначэплялі «настояшчай рубашечнай» кумак і цягали на салдацкія мітынгі «зямлю і волю», а цяперака выдаюць з сябе вельмі лойальныя, дзелавыя і «патрэбныя для краю» людзей. Хутчэй, хутчэй ніхай пераастае гэты мул маладая, зяленая беларуская траука.

У нядзялю калі «касьцелу

так сама як і дауней на тоуп народу; шмат у кало «ожэлкі».

Але на тоуп саусім другі. Дзе падзеліся крыклівые, падзымутыя мазуры; Усюдых лупае беларуская мова із усіх баку глядзяць на цябе знаемые туэтшыя твары. І гэта рэчка сходзіць у свае берагі. Толькі па ей даунейшая памяць будзе. Калі с пад мулу праб'еща першая зяленая травіца, дык разам з ёю павылазіць і нігодныя травы, палыны ды крапіты. І доуга яны ішчэ расьці будуць і глушыць беларускі мурог. Але ні выжывуць пад простымі прыменнямі сонейка.

Усе гэтыя чатыры годы палякі будавалі у насе свае школы. Трэба за імі гэта прызнаць, што школы у іх—як раз такіе, як ім трэба. Беларуское дзіцяне згэтай школы ціахронкі прытулку ні выйдзе беларускім; мала надзея каб яно і пасыль вярнулося да свайго народу—яго ужо ахвяравалі Варшаві. А трэба сказаць што ва усіх польскіх школах і да гэтага часу пераважалі беларусы— каталікі; цяперака, як бежанцы з'едуць дамоу, астануцца адны дзеци нашых тутэйшых каталікоў і яны усе будуць выгадаваны на палякоу. Расійскія школы шмат шкоды прынеслі беларускаму народу; але яны гэтак дрэнна пастаулены, што па іх у душы дзіцяці аставаўся малы сълед. А польская школа, арганізаваная крулевякамі, будзе падтрымана тутэйшым спольшчаным грамадзянствам. Памятаючы ягелонскія запаветы, яно верна будзе служыць мачыседый проціроднае маткі. У гэтай справе абеднающа усе палякі—і правы і левые, нават прыяцелі беларушчыны, і доуга ішчэ будзе гадавацца вялікай часціціна дзяцей беларускіх у романтычнай Польшчы да чужаніцы далекай мачыхі і у пагардзі да свайго

наднікі ідэяльнай арганізацыі. Выбраў ідэальны склад управы, насьля усेतакі доўгіх падзяліць сялицкай фракцыі, маючай большасць галасу.

Беларусам трэба будаваць школы і школы. Ні сіла дулоуна культуры нашых суседзяў, ні іх зпадвёрная магутнасць ні падающи вялікага духа адраджэння. Дух гэтых ужо уходзіць у беларускія школы і ен нам створыць новы народ, які паверне сабе славу даунейшых часоў сваей гісторыі. Тады ні страшны будуць нам чужынцы. Аб часох іхняго панавання над Беларусью будуць расказваць як аб даунайчэннай мінуушчыні. Бось як цяпер абы часах паншчыны.

Валасная і мястечковая палітыка.

У Віленшчыне прышлося быць пам пры урадзе Керзенскага на пэршых саборных усесаслоўшага земства. Выбары 12 сэнатороў былі першыя на чатырохвостым. Прайшлі яны пры рэвалюцыйным настрою: «далоу і давай». Векавыя абыдзі і прыцік былі натуранальнімі гэтаамі прычынамі.

Ні выбралі пават галодных сельскіх настаўнікоў, як буржуёу і контр-рэвалюцыйнэроў. На першых і астатніх трох сходах прарабавалі рабіць парадак, але хвалі «саветаў» змылі іх.

Нападлі мы гэтымі днімі на валасное земства, у тую самую воласць. Праціралі толькі вочы з дзіву. Скора іхна перавыбраў панова усіх. Выбраў на прыпынку коаліцыі с іштэлігэнцыяй. З дзесяткі памешчыкоў, сельскія вучыцеўлі, сыны вёскі—быўшыя чыноўшкі, загнаныя першы раз за дзесяць лет падлітычным і ваенным пераваротам над родную страху, некалькі старых дзядзькіў, мудрых практикай рэвалюцыі і жыцця і адзін стары жыд—земляроб.

Склад прости высока інтэлігэнцыі, хоць давай ім пад загад павет, а іх звычайную воласць.

Разгаворы каротні, да спраў. Выбраў на председацеля і 2 членаў валасной управы, людзей па дзелавой годнасці. аудиторыі ўціверылі газэту рабі

паведамленне аб адэскіх арганізацыях. Канчаючы паведамленне п. Баліцкі сказаў: Брація беларусы! «Прыношу вам прывітанне ад беларусаў, што жывуць у Адесі і яе ваколіцах. Карыстаючы ся прысутніцтві тутака предстаўніка беларускага ураду вітаю ў іх асобых увесь народ беларусі, аб каторым мы верныя сыны. Беларусі жадна ловім кожнае слово, якое прыпадам заліціць да нас... Радасна спаткалі мы вестку аб Беларускім урадзе, насьля смутнай весьці аб разгоне Усебеларускага з'езду... Хто-б убачыў гэтыя радасныя твары, начуў крикі якія былі пры паведамленні друга друга аб гэтым, той бы зразумеў што жыве Беларусь і ніколі ні за гэтие. Мы беларусы вядзікі патроты і любім сваю родную, амнічаную і аблітую краівей Беларусь... Усімі сіламі мы павінны падтрымоўваць іаш часовы урад, каторы, будзім спадзівашца за нашай помаччю пі дапусціць падзелу Беларусі. Ніхай жыве Вольная Беларусь! Ніхай жыве беларускі Устаноўчы Сойм!».

А. У.

На беларускім
шляху.

У Кіеві.

Як мы пісалі ужо, кіеўскія беларусы выдаюць газэту у расійскай мове—«Беларуское Слово». Цяпер мы атрымалі 3 нум. гэтай газэты (ад 1, 8 і 15 красавіка) і з іх падамоўтака не сколько вестак аб Кіеўскім беларускім жыцці.

У Кіеву прыбяжджаю дэлегацыя ад Мазырскага павету, які на моцы п. 2 мірнай умоўы далучаны да Украіны і пяпер уходзіць у Валынскую губ. Дэлегацыя адведала старышню Рады народных Міністэрстваў укр. рэсп., каторому падала заяву, што у Мазырскім павеце жывуць толькі беларусы. П. Галубовіч з гэтым згадаўся і сказаў, што павет мае быць далучаны на аснове са-маизнання жыхароў.

Некаторы час у Кіеві гасціцца камісар адэскай беларускай ваеннае арганізацыі п. Баліцкі, мэтай якога былі перегаворы с Кіевам аб устаноўленні ядынай беларускай арганізацыі на тэрыторыі Украіны. 7 красавіка п. Баліцкі у аудыторыі ўціверылі газэту рабі

Новазажданай вядзікі арганізацыі у Кіеві аткрыла аддзел для помачи ўцекачам і рэгістраваніе бюро для усіх беларусаў, якія жывуць у Кіеве. 29 сакавіка член арганізацыі Н. І. Разумоўскі чытаў лекцыю «аб сучасным і будучым становішчу Беларусі».

У памешкані беларускай вайсковай арганізацыі атчыніліся курсы беларусазнаўства. Лекцыі чытаюць па руску пр. пр. М. В. Доўнэр-Запольскі і В. З. Завіткевіч.

У хуткім часе начне выходитць штотомесачная часопіс «Белорусская Мысль» выдаўніцтва беларуск. коопратыва на Украіне. Гатуецца да выдання пераклад на беларускую мову кнігі А. В. Пішчонова. «Аб пачыналізацыі зямлі».

Патрэбнасць арганізацыі у Беларусаў на Украіне расцець. Ад усюль ідуць прозьбы, паведамініш арганізацыі, высланы газэт.

ДОЧ МЕСЯЦА.

Па съежцы праменяю у зъяннях агнёвых Спусцілася месяца доч на зямлю. Дубочак знайшла. Да гадінак дубовых

Тулілась, казала: «Браточак, люблю!..»

I доўга лісточки яго цалавала, I доўга галінкі яго абымаза, I грэла ад холаду ночнай зямлі Густою касой і грудзьмі...

У речку ўгледаўся жар месяц чырвоны,

У пушчы шукаў ён лятуху дачку:

Мо́дзесыці завабіў лужчак зялёны,

Мо́ нейдзе зъбірае грыбкоу у ляску.

I дзеятак міленкіх—ружована- кіх ворак

Паслаў ён на ціхі ля речкі узгорак.

Гукалі-шукалі, ідзе ні знайшли Вярнуліся с чым і пайшлі...

* * * Да раніцы месяца доч забаў- лялась,

Зъвінелі і песьні і казкі не. «Царыца-зарыца ужо паказа- лась...

Хутчай палячу, бо татуля прыбье!..»

Дубочак маўчиць і дамоу ні пускае,

Галіны у коскі яе уплетае. Доч Месяца плача: «Пусыні дарагі!

Жар-Месяц глядзіць на лугі...»

* * * «Вуя бачыли ад злосыці як ён чырванее,

Пусыці мой міленкі, да хаты нара.

Жар-месяц трывожыца, гнеў- ны бляднее,

Ярчай і ярчай запылала зара... Вуя носюцца качкі над ціхім чаротам,

Вуя птушкі пяюць над туман- ным балотам.

Пусыці-жа дубочак, лянець у гару,

Бо тут у пябе я памру...»

* * * Дубок ні пускае, мацней пры- гартае

Да росных грудзей да вільгот- наго пня.

Лоч месяца вочкі свае закрывае, Доч месяца ціха сканала да дня..

Блішчань на дубовых лістках ні расінкі,

А буйныя, съветлія кроplі съязнікі.

То плача ад жалю ад гора—бяды Зядены дубок малады...

Ясанар.

Агульныя весткі.

РОТТЕРДАМ. 23 гм. Паведамляюць с Парыжу, што майсровыя бітвы робяцца час- цейшымі больш заўзятымі. Немцы робяць вялікія перастано- вы войск, узмацняюць і спла- чаюць іх. Каб утрымань ві- пеўнасць у непрыяцеля ад Ньюпорта аж да Вэрдена ідзець стрэляніна.

ЦЮРЫХ. 24 гм. Парыжскія газеты пішуць, што Францішак намераецца сабраўшы ўсе якія ішчэ можна ужыць аддзелы войска і зрабіць імі націск на нямецкія пазыцыі калі Аппарус каб іх прарваш.

БАЗЭЛЬ. 24 гм. «Matin» паведамляе аб абстрэлах нямецкай цілкай артылерыйскай фортэцыі Туль і Эшналь.

БАЗЭЛЬ. 24 гм. Па тутэйшым весткам французы за апошнія 8 дзен прыгатавалі дадзішыя кавалкі фронту па працягу роўна 100 кіламетраў.

«Пти журн.» паведамляе аб прыбыцці на французскую тэ- трыторыю першых італьянскіх войск. Часць іх мае праўсыці праз Парыж.

БЭРЛІН. 24 гм. «Вольф». Імперскі канцлер гр. ф. Гэртлінг вярнуўся у Бэрлін.

БАЗЭЛЬ. 22 гм. Ангельскія газеты пішуць, што ангельскі урад распарадзіўся аб наборы новых 320 тыс. рак- рутаў с пасярод прамысловых работнікаў. Гэта, здаецца, выкліча зноў апазыцыю работніцкай партыі у ніжнія па- ладкі.

БАЗЭЛЬ. 24 гм. «Daily Chronicle» паведамляе, што на сходах у Дубліне у нядзелю было больш 1000 ірлян- цаў. Проба демонстраціі не удалася. Усімі ваеннымі рас- параджэннямі для абароны па- радку кірую генэр. Фрэнч

АНГЕЛЬСКІ бюджет на 1918 г., ўнесены у піжшую палату Боннар-Лоу, аблічае агульную лічбу выдаткаў у суме 2,972,194,000 фунт.. агульная сума даходаў аблі- чаецца ў 842,050,000 фунт. Новыя падаткі могуць дасягнуць 67,850,000 фунт. Уся сума ваенных падаткаў да канца гэтага году будзе ў 1686 мільён. Кредыты на г. год аблічаюцца ў 225 мільён. фунт. стэрл., гэта становіць 6,180,000 фунт. штодзённого выдатку.

БЭРН. 23 ги. «Вольф». У Лёндан ад усюль з Англіі і Шотландзіі прыходзяць весткі, што работнікі ірляндцы з ваенных заводаў упекаюць мас- сямі у Ірляндзію, дзе спадзя- юцца быць болей забезпечанымі ад прымянея да іх но- ваго закону аб наўсеквой службе.

НЫЮ-ЙОРК. 23 гт. «Reuter» паведамляе, што Гватамала, каторая год таму назад правала стасункі з Нямеччынай, ціцер заяўвіла, што яе стасункі да ваюючых Еўропейскіх дзержаваў аднаковыя з стасункамі да іх Злучаных Штатаў, што яўляеца аб- ліченнем вайны цэнтральным дзяржавам.

ВАШИНГТОН 22 гм. «Вольф». Паведамленію «Reuter» палата предстаўнікаў прыняла дадатковую пастанову да ваеннага-марскога закону. Подлуг дадатку марскі кор- пус павілі чываецца з 30000 да 75000 чалав. Палата пачала разгляд марскога бюдже-

ту, які даходзіць 15-20 мільярд. долараў.

БУКАРУСТ. 23 гм. «Вольф». Старшыня міністэрства молдаўскай рэспублікі і старшыня краёвай Рады пакінулі свае становішча і ўваішлі як міністры без партфеляў у склад румынскага кабінету. Урад у Кішынёве рачнупачаны. Па- сюдах у Бессарабіі папазначаны румынскім урадам прэфекты. Новым старшынёю краёвай Рады выбраны проф. Стэрн.

МЕНСКАЕ ЖЫЦЦЕ.

С серады 24 г. м. зноу началі выдаваць хлеб с харчовай крамы Л.-Р. ж. д. Ціна за трох- фунтовую булку—1 р. 80 к.

Спісні адпрауленых у Германію менскіх жыхароў на работу паданы нямецкім уладам мескім самаупрауленнем. Нямецкія улады паслья разгляду спіску маюць у хуткім часе вярнуць з района Гродны калі 1,500 чалавек. На далей будуть служыць абаронай тыму кабіні бралі на работу у нямецчыну, нават і бонавыя карткі.

Почта мае пачаць функцыя- ніраваць у першыя дні мая. Як перадаюць нямецкія газеты пачтова-тэлеграф, звязы будзе чаміж Менскам с цэнтральнymi дзяржавамі і акупаванымі краямі. З гэтай прычыны пачт- тэл чыноунікі апошнім днімі вельмі мала уезжаюту у Рэспубліку.

Хлебны пакет, як перадаюць з Менскай Управы, праз колькі часу мае быць павялічаны нямецкай уладай да 1 фунта у дзень на чалавека. Гэта будзе паслья таго, як упекачы выедуць з Менску.

Дырэцыя народных школ закончыла сваю ліквідацыю, апрачных справаў, якія звязаны з быўшим упрауленнем віленскай учэбнай акругі, якія эвакуіраваны у Магілеу. Вышэйшая і ніжняя пачатковыя школы у Менску перайшлі пад кірауніцтво мескага самаупраулення.

3 200 камароускіх арэндата- ру земляуласьніка Ваньковіча паслья патрэбавання ад іх не доімкау за час вайны, унеслы плату усюго 22 чал. Ніплаціўным грошы апавешчана ўвесь час вайны: за 1918 г.

Менскі набесці манастыр ас- таецца у руках праваслаўнага духавенства. На гэта Епіскап Георгі атрымаў запеўненасці ад нямецкай улады.

Курсы беларусознауства. 29 красавіка лекцыя П. Грыба: «Нашия песьні: Янка Купала». Пачатак а 7 гадз.

27 красавіка лекцыя п. Лянкоўскага: «Гісторыя Беларускага права». Пачатак а 7 гадз.

28 красавіка лекцыя праф. Массоніуса: «Гісторыя беларускага языка». Пачатак а 6 гадз.

Афіцыяльнае павядамленне нямецкага вярхоуна камандавання за 26 красавіка 1918 року.

ЗАХАД: Наступ армii генэрала Сікста фон Ари- ва Кемель прыве да поўнага усьнегу. Кемель узвыні значыа ѯдуше у гару над Фландрскай раунію, знаходзіц у нашых руках. Паслья моцнага артылерыйскага агню піхота, якая знаходзіца пад вадзіцельствам генэралау Зіге і Эбергардта, кінулася учора парапану на штурм. Французы дыўізіі і атрады апгельцау калі Вісхэтэ і Драпэтэр білі адкінуты з іх пазыцыяў. Велькія ямы у Сант-Элуа і смацаваныя сядзібы, што былі на паслі бітвы, захоплены піхота. Прускіе й баварскіе войскі забралі штурмам веску узвышша Кемель. Пад заічытаю артылерый, праходзіша на гладзючы на труда—прахадзімую мейсцовасць, панехата працягнулася на шмат мейсцеу да ручая Кемель. Мы занялі Драпэтэр і узвышша паўночна—захадней Віхельгэка. Атрады лятуно з вялікім успехам атакавалі дрогу, заняту адступаючымі калонамі і вазамі пішчыцел. Як дабытак учарайшага дня 6500 палонных у большасці французаў сярод палонных 1 ангельскі і 1 французскі калондэры, палкоу. Паудневай Соммы мы пімаглі утрымліць сабою Віллэрбрэтоніанэ. Далейшыя дужыя контрактакі пішчыцеля ўсходней вескі і лесу Ангар, кончыліся для яго пішчыцеля. Лічба палонных у гэтай бітве падвышылася да 240. Між Аурай і Узай, апрача часамі ажыуляючага агні нічога значнага. На заходнім беразі Мозэлю саксонскія арады занялі французскія аконы і уварваліся у Рэшывіл. Паслья вінаўненія свайго задання яны вярнуліся с палоннымі на свае пазыцыі. З іншых тэатраў вайны пішчыцеля віні.

Пэры-Генэрал-кватэрмайстар фон-Людэндорф.

Рэдактар А. Прушынскі.

Выдавецтво Т-во «Заранка».

Т. З. КАЦ.

(Менск, Губэрнатарская, 16)

АВВЕСТКІ

О. СТРАШЫНСКАЯ

ШУКАЕ

дзядзіны, двух сестраў і брата.

Паведамляе, што жыве у Бокаржэве з маткаю і сястрою.

пішчых машин, веліцаўскіх канцэлярскіх прыладаў.

Самы вялікі выбар і самы танныя цэны.

СТУДЭНТКІ і СТУДЭНТЫ БЕЛАРУСЫ.

Моладзь наша, як вучаніцы і вучні, дауну ужо згутаваліся у гурткі і таварысты. Німа толькі нашай студэнткай арганізацыі.

Бацькаўшчына наша хутка стане на дарогу жыцця, піших пізалежнага дзяржаўнага бытавання. Нам трэба цягніцца да тae вілікіх і адпаведальнах працы, якія з патрэбую ад нас нашай спакутаванай айчыні. З аўгустынскай пізалежнай рэспублікі, Беларусь скінула апошніе ярмо дзяяжнай залежнасці, якое гвалтам было пакінuto на яе міскускімі царамі. Чакае нас цяжкая, але салодкая, працяпа адбудаванію свайго роднага краю. Патрэбны людзі разумнае адданне сваіх сіл і здольнасці дзеля адбудавання новае лепшае долі свае айчынны.

Студэнткі і студэнты. Нам трэба арганізація, на пішчыцеля злучыць свае сілы, каб агульнымі заходамі, узаемна дапамагай і братэрскай парадай гатаваць сябе і другіх да тae вілікіх працы, якую павінны мы будзем прынесці аддаць сваім зыншчынам вайною Бацькаўшчыне. Беларусь нас выгадавала, яна нас вынесла, яна вывела нас на шырокі пішчыці съвету і знанні,—і ей мы павінны аддаць свае сілы павуку.

Хто з Вас лічыць сябе сынам Беларусі, хто хоча лепшай долі, хто пішчыці наймітам у чужынцу і хто хоча бліжэй азнаеміцца с палітычнымі і культурнымі яе зданимі,—той пішчыці далучае сябе да БЕЛАРУСКАЙ СТДЭНЦІКАЙ РАЙНІЦЫ, аб якой